
**МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ, СОЦІОЛОГІЇ ТА ПСИХОЛОГІЇ**

С.М. ВАРВЯНСЬКИЙ, С.В. ШЕЙКО

**Навчально-методичний посібник
для самостійного вивчення дисципліни
за кредитно-модульною системою організації
навчального процесу**

ФІЛОСОФІЯ

(філософія, логіка, релігієзнавство)

Полтава 2007

Автори: Варвянський С.М. – доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та психології Полтавської державної аграрної академії;
Шейко С.В. – кандидат філософських наук, доцент, завідувач кафедри філософії, соціології та психології Полтавської державної аграрної академії.

**Навчально-методичний посібник для самостійного
вивчення дисципліни за кредитно-модульною системою
організації навчального процесу
ФІЛОСОФІЯ
(філософія, логіка, релігієзнавство)**

Рецензенти: Кравченко П.А. – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка;
Усанов І.В. – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії та політології Полтавського університету споживчої кооперації

Затверджено на засіданні кафедри філософії, соціології та психології
від 9 жовтня 2007 року, протокол № 3.

Схвалено Вченою радою факультету обліку та фінансів
від 22 жовтня 2007 року, протокол № 2.

ВСТУП

У сучасних умовах світоглядні уявлення і переконання молоді формуються в контексті переоцінки нашого історичного минулого, утворенням плюралізму, розмаїття думок, поглядів на різні питання суспільного життя.

Щоб не блукати у лабіринтах нових суспільних процесів, правильно зорієнтуватися, збагнути сутність свого існування, юнакам і дівчатам потрібен духовний стержень, яким є філософсько-світоглядна культура.

Призначення філософії, логіки, релігієзнавства – бути в «опозиції» до емпіричної соціальної дійсності.

Сучасна філософія є узагальненою філософською думкою людства. Вивчення філософії стає однією з головних передумов входження кожної молодої людини в загальнокультурний світовий контекст.

Студенти спеціальності «Банківська справа» денної форми навчання вивчають гуманітарний цикл дисциплін «Філософія» (філософія, логіка, релігієзнавство) обсягом 216 годин.

Розроблений навчально-методичний посібник використовується при вивченні даної дисципліни.

Навчально-методичний посібник підготовлений за кредитно-модульною системою організації навчального процесу і спрямований на оволодіння студентами необхідними знаннями по названих дисциплінах, що сприятиме формуванню наукового світогляду гуманістичного потенціалу особистості, її високої духовності, загальної культури.

У комплексі подаються основні положення навчальної дисципліни, плани семінарських занять, теми рефератів, система нарахування балів за видами навчальної роботи, основна та додаткова література.

Мета дисципліни «Філософія» (філософія, логіка, релігієзнавство) – надання знань як світогляду людини, сукупності поглядів на світ у цілому та ставлення людини до цього світу, в розумінні онтологічних, гносеологічних, аксіологічних і соціальних проблем буття; формування системи знань про релігійні феномени, закони та механізми виникнення і функціонування релігій, її основні теми і форми; формування системи знань про основні категорії, закони і форми логічного мислення.

Завдання: вивчення навчальної дисципліни та її органічної складової – історії української філософії, сприяння гуманізації освіти через засвоєння досягнень сучасної філософії, інформації про світ і вивчення комплексу принципів пізнання як загального методу пізнавальної діяльності, розвиток здібностей до логічного мислення, самостійного аналізу складних явищ суспільного життя; вивчення структури, понятійного апарату, основних етапів розвитку релігії, засвоєння імен засновників релігійних систем, відомих богословів, основного змісту священних писань; вивчення основних понять і термінів логіки, набуття навичок правильно формувати думки, уміння логічно й аргументовано доводити істину або спростовувати хибні положення.

Предмет: загальне в системі «світ – людина», система поглядів на світ у цілому і на ставлення людини до цього світу; історія виникнення та розвитку релігій; форми становлення і розвитку основних релігійних систем.

Навчальна програма з дисципліни Філософія
(філософія, логіка, релігієзнавство)

Тематичний план курсу Філософія(філософія, логіка, релігієзнавство)

№ п/п	Назва розділу, модуля, теми	Кількість годин за видами занять				
		разом	аудиторні		позааудиторні	
			лекції	семінарські	індивідуально-консультативна робота	самостійна робота
1	2	3	4	5	6	7
Модуль І. Покликання філософії та її культурно-історичні типи. Онтологія.						
1	Філософія, її предмет і роль у суспільстві	10	2	2		6
2	Філософія Стародавнього Сходу. Антична філософія	13	2	4	2	5
3	Філософія середніх віків. Філософія епохи Відродження	13	2	4	2	5
4	Філософія Нового часу	10	2	2		6
5	Німецька класична філософія	11	2	2	1	6
6	Основні напрями та особливості сучасної західної філософії	12	2	4		6
7	Філософська думка в Україні	13	2	4	2	5
8	Матерія, рух, простір, час	11	2	4		5
9	Свідомість: її походження і сутність	12	2	4	1	5
10	Діалектика та її альтернативи	12	2	4	1	5

Модуль II. Гносеологія. Логіка, методологія суспільства і особистості. Релігієзнавство.						
11	Пізнання як предмет філософського аналізу	9	2	2		5
12	Предмет і значення логіки	12	2	2	2	6
13	Основні закони і принципи правильного мислення	12	2	2	2	6
14	Методологічні проблеми наукового пізнання	10	2	2	1	5
15	Суспільство як система та процес	11	2	2	2	5
16	Природа і суспільство як предмет філософського мислення	11	2	2	2	5
17	Філософія особистості	11	2	2	2	5
18	Предмет та функції релігієзнавства	12	2	2	2	6
19	Характеристика світових релігій	11	2	2	1	6
	всього	216	38	52	23	103

А н о т а ц і я т е м

Модуль I. Покликання філософії та її культурно-історичні типи. Онтологія.

Змістовий модуль 1. Філософія, її предмет і роль у суспільстві.

Філософія допомагає розкрити глибину основ світогляду, осмислення світу в цілому та місце людини в ньому; усвідомити всебічні зв'язки предметів та явищ об'єктивного світу. Філософія – це не тільки наука, але й мистецтво, гуманітарне знання, любов до мудрості, ідологія, трансцендентальне досягнення об'єкта, спосіб життя.

Тема 1. “Філософія, її предмет і роль у суспільстві”.

В античному світі філософія була “наукою наук”. Філософія – особлива світоглядно-методологічна наукова дисципліна. Вона обґрунтовує розвиток окремих природничих та соціально-гуманітарних знань. Філософські вчення формуються на засадах діалектичного взаємозв'язку суб'єкта і об'єкта. Предмет філософії полягає у вивченні ставлення людини до певного осмислення природної та соціальної дійсності, у потязі до гармонії внутрішнього духовного світу особистості з зовнішнім світом на підставі узагальнення даних суспільно-історичної практики та розробки ґрунтових методів наукового пізнання, теоретичних засад світогляду.

Змістовий модуль 2. Генеза філософської думки та її культурно-історичні форми.

Розкривається філософська система Давнього Сходу – це світоустрій та людина; в античності – уявлення про космос. Всесвіт: в середні віки – служіння Богу, в епоху Відродження – віра в здатності людини пізнавати та вдосконалювати світ; у Новий час – розробка наукових методів; а в німецькій класичній філософії – системне охоплення закономірностей розвитку світу та людини завдяки розуму й діяльності.

Тема 2. “Філософія стародавнього Сходу. Антична філософія”.

Історія філософії в країнах Давнього Сходу. Філософська думка народів Сходу. Філософія у Давній Індії. Джолінізм. Буддизм. Система йога. Філософія Давнього Китаю. Конфуціанство. Даосизм. Фацзя (законники). Антична філософія: космоцентризм “Мілетська школа”. Геракліт. Математик Піфагор. Демокріт. Сократ. Платон – об'єктивний ідеаліст. Аристотель – узагальнив всі наукові знання своєї епохи.

Тема 3. “Філософія середніх віків. Філософія епохи Відродження”.

Середні віки охоплюють період з II по XIV ст. у західній Європі утверджується католицизм.

Вплив на розвиток філософії Августина Блаженного. Реалісти XII ст. – поняття добра, істини, справедливості. Позиція номіналізму. Номіналіст Беренгарій Турський. Дунс Скотт – відновлення зв'язку між матерією і духом. Середньовічний світогляд – Фома Аквінський. Відродження – історичний процес ідейного і культурного розвитку. Антропоцентризм. Гуманізм. Антропологізм. Вчення Коперніка. Вчений Джордано Бруно. Ідея матеріальної субстанції – Галілео Галілей. Творчість Леонардо да Вінчі.

Відокремлення політики від теологічних уявлень.

Тема 4. “Філософія Нового часу”.

Прогресивні напрямки філософії у Західній Європі. Експериментально-математичне природознавство. Гносеологія. Засновник емпіризму – англійський філософ Френсіс Бекон. Індукція – форма висновку. Вчення про матерію та її рух. Томас Гоббс і матеріалістична онтологія. Джон Локк його вчення про пізнання. Позиція дуалізму у творах Рене Декарта. Субстанція. Містичний ідеалізм. Французьке Просвітництво. Вольтер, Руссо, Дідро – їх вчення.

Тема 5. “Німецька класична філософія”.

Закономірне виникнення Сонячної системи у працях Іммануїла Канта. Критична філософія Канта. Основні властивості пізнання. Простір – апіорна форма зовнішнього світу. Антиномія. Громадянська свобода. Суперечності історичного процесу. Фіхте і його система суб'єктивної ідеалістичної діалектики. Філософія тотожності. Філософія Гегеля. Поняття абсолютної ідеї. Діалектичні принципи. Антропологізм Фейербаха. Суть людини за Фейербахом. Соціально-політичні погляди Фейербаха.

Змістовий модуль 3. Сучасна філософія: синтез культурних традицій.

В даному модулі аналізується сучасний стан світової філософії. Основні її напрямки. Принципи, підходи до реалій життя в сучасних концепціях. Увага акцентується на ірраціональних пошуках на філософському діалозі сцієнтизму та антисцієнтизму протягом останнього століття. Закономірності переходу від класичної філософії до некласичної.

Тема 6. “Основні напрямки та особливості сучасної західної філософії”.

На рубежі XIX ст. здійснюється перехід до нової некласичної науки, змінюються парадигми філософствування. Поняття ірраціоналізму. Сцієнтизм антисцієнтизм.

Марбурзька та Баденська філософські школи. Соціальна педагогіка. Неогегельянство. Прагматизм. Проблема цінності понять. Біологічно-натуралістичне тлумачення (Ніцше, Клагесс, Ліссінг). Психоаналітична філософія. Психіка людини за Фрейдом. Персоналізм. Екзистенціалізм.